

ОСОБЛИВОСТІ ІНФОРМАЦІЙНИХ РЕЗОНАНСІВ НА ТЕМУ ПОДІЙ ВІЙНИ В УКРАЇНІ В ІНФОРМАЦІЙНОМУ ПРОСТОРІ ПРОВІДНИХ ДЕРЖАВНИХ ОБ'ЄДНАНЬ

У дослідженні розглядаються інформаційні резонанси на тему подій війни в Україні, сформовані засобами масової інформації провідних регіональних об'єднань. Акцент спрямовано на регіональний розподіл картини подій у світі. Беруться до уваги фактори, які впливають на формування інформаційних резонансів. Представлено результати аналізу новин ЗМІ основних геополітичних та регіональних об'єднань. Досліджено інформаційну присутність найбільш резонансних подій на тему війни в Україні, як загалом, так і на тимчасово окупованих територіях.

Встановлено загальну позицію вказаних груп країн, яку вони займають відносно України у війні. Виявлено наративи, які поширюють учасники інформаційного простору відповідно до ходу подій, та створювані ними інформаційні резонанси. Приділено увагу розбіжностям у ЗМІ крайн-прибічників сторін війни у поданні інформації про найбільш резонансні події війни в Україні. Наводяться приклади їх наративів, протилежних за змістом і риторикою, які формують основні інформаційні резонанси. Розглядаються фактори, які використовуються стороною-агресором для корегування інформаційного середовища як у віртуальному просторі, так і фізичному, що сприяє формуванню пов'язаних з цим наративів на тему вказаних подій та утворенню відповідних інформаційних резонансів. Проводиться зв'язок інформаційної політики держав із підходами "м'якої сили" для створення сприятливого міжнародного іміджу. Та пріоритетами у висвітленні тем різними групами країн. Наголошується, що інформаційно-аналітична діяльність щодо виявлення інформаційних резонансів та представлення у зарубіжному інформаційному просторі загальної обстановки і тимчасово-окупованих територій повинна проводитись постійно з фіксацією подій та належними висновками. З обов'язковим приділенням уваги особливостям подання інформації різними джерелами з точки зору інформаційної безпеки України.

Ключові слова: інформаційний простір, регіональне об'єднання, наратив, інформаційний резонанс, представлення, засоби масової інформації.

Вступ та постановка задачі. Проведення власного курсу інформаційної політики під час війни, часто за умов ворожого інформаційного впливу, вимагає обізнаності щодо інформаційної ситуації стосовно власної країни у поданні зарубіжними засобами масової інформації (ЗМІ). Та приділення уваги до регіонального розподілу формування картини подій у всьому світі.

Важливе значення для ведення інформаційної діяльності має вивчення інформаційних резонансів, які формуються в інформаційному просторі стосовно певних суспільних явищ і подій. При цьому, інтерес становить всебічне вивчення складових, яке включає різноспрямованість векторів резонансів, що становлять інтерес. Що передбачає як вивчення резонансів, наявних в інформаційному просторі, так і формування власних, відповідно до мети. Розробка цих питань спрямовує увагу на відповідні напрацювання вітчизняних фахівців [1 - 3] та зарубіжних дослідників [4 - 5], які приділяють увагу як властивостям інформаційних резонансів, так і ключовим факторам, які скеровують їх формування.

Тому **науковим завданням статті** є визначення особливостей інформаційних резонансів на тему подій війни в Україні, які формуються з масивів повідомлень різноспрямованих інформаційних заходів учасників інфопростору.

Виклад основного матеріалу. З цією метою було проведено аналіз новин ЗМІ різних країн та основних геополітичних та регіональних об'єднань щодо представлення найбільш резонансних подій на тему війни в Україні, як загалом, так і на її тимчасово окупованих територіях (ТОТ) [6]. Та вивчення зв'язку інформаційної присутності таких резонансів із державною політикою країн-учасників світових процесів.

У даному дослідженні приділено увагу ЗМІ наступних країн та регіональних об'єднань:

- країни “Великої Сімки” (група країн з найбільшим впливом), яка включає переважно країни Заходу: США, Великобританія, Німеччина, Франція, Японія, Канада, Італія);
- країни регіону БРІКС: а саме, КНР, Індія, Бразилія, з їх власним інформаційним середовищем, а також деякі країни Близького Сходу (“країна-вигнанець” на Близькому Сході – Іран);
- країни двох інших груп: найближчі сусіди України (зокрема, Польща, Румунія, Молдова).

Вибір країн зумовлений тим, як саме регіональні об'єднання, до яких вони належать, вибудовують свою політику відносно нашої держави та яку сторону вони обрали.

Водночас країни БРІКС займають щодо нашої країни в кращому разі нейтральну, а в цілому негативну позицію. Російська федерація є прямим воєнним противником України, а наприклад КНР займаючи з одного боку нейтральну позицію, активно підтримує РФ, розглядаючи Україну як засіб тиску на країни Заходу. Крім того, БРІКС розглядається китайським і російським керівництвом як своєрідний “клуб країн глобального Півдня”, тобто авторитарних або напівавторитарних держав, в більшості економічно залежних від КНР.

Позиція сусідніх з Україною держав є апіорі важливою для нашої держави оскільки ці країни безпосередньо впливають на безпековий простір довкола України. Більше того, саме сусідні країни є потенційними союзниками України або можуть займати ворожу позицію, що прямо впливає на можливості нашої держави щодо ведення бойових дій. При цьому додатковим фактором є наявність значних діаспор: як діаспор сусідніх держав в Україні, так і української – в сусідніх державах.

В ході дослідження виявлено загальну позицію вищезазначених груп країн, яку вони займають відносно України у цій війні. Виявлено наративи, які поширюють ці учасники інформаційного простору, відповідно до ходу подій, та створювані ними інформаційні резонанси (Табл.1).

Таблиця 1.

Інформаційні резонанси – розподіл спрямованості щодо представлення війни РФ в Україні ключовими групами зарубіжних ЗМІ

№ з/п	Спрямованість ЗМІ, ставлення до країни-учасника	Імідж подання країни-учасника та представлення подій
1.	Країни “Великої Сімки” та більшість країн НАТО	
1.1.	Проукраїнська, ставлення до України та її Збройних Сил переважно позитивне.	росія – агресор, який завдає ударів по мирних містах України, в яких гинуть люди. Та порушує міжнародне право, право війни та ін. Україна – жертва російської агресії.
2.	Країни БРІКС та деякі країни Близького Сходу	
2.1.	Проросійська, ставлення до України та її Збройних Сил зрідка нейтральне, або найчастіше – помірно-негативне.	Україна – агресор, завдає ударів по цивільних та промислових об'єктах РФ з наслідками поранень та загибеллю

		російського цивільного населення. Україна – агресор або країна без власної політичної волі, через яку Захід (переважно США) проводить свої дії.
3.	Країни, сусідні з Україною	
3.1.	Переважно проукраїнська, ставлення до України та її збройних сил переважно позитивне.	росія – агресор, Україна – жертва, яка потерпає від наслідків війни.

Аналіз новинного контенту вказаних країн щодо війни в Україні свідчить про використання у провідних світових та регіональних ЗМІ наративів з певних тем, основні з яких наведено у Табл.2.

Таблиця 2.

Основні теми наративів зарубіжних ЗМІ про стан подій щодо війни рф в Україні

№ з/п	Учасники інформаційного простору	
1.	Країни “Великої Сімки” та більшість країн НАТО	
	Теми основні	
1.1.	<ul style="list-style-type: none"> - стан на фронті; - зарубіжна воєнна допомога Україні; - перспектива участі військових підрозділів країн НАТО у війні в Україні і ставлення до цього всередині країн НАТО; - необхідність надання Україні додаткового озброєння; - питання надання Україні систем ППО країн-партнерів і ставлення до цього різних держав; - завдання шкоди мирним містам і цивільному населенню російськими ракетними бомбардуваннями та “Шахідами”; - протиправне поведіння російських військ на окупованих територіях України; - проблеми з електрикою в Україні після російських бомбардувань інфраструктури; - нанесення ударів українськими БПЛА і ракетами по інфраструктурі окупованої Запорізької АЕС, із зазначенням, що ці ушкодження не становлять небезпеки для атомних реакторів та інших споруд критично-важливої інфраструктури. 	
2.	Країни БРІКС та деякі країни Близького Сходу	
	<ul style="list-style-type: none"> - обстановка на фронті з подальшим просуванням російських військ та втратами українських військ в особовому складі і територіях; - нанесення українськими військами ударів по російських промислових та цивільних об’єктах з руйнуванням інфраструктури та загибеллю або пораненням цивільного населення; - нанесення українськими військами ударів по інфраструктурі окупованої Запорізької АЕС, з наголосом на небезпеку та звинуваченням України у ядерному тероризмі; - питання допомоги країн-партнерів Україні щодо надання зброї та фінансових ресурсів, у тому числі фінансової допомоги МВФ. - негативне ставлення країн НАТО до можливого залучення військових контингентів власних країн на територію України для участі у війні проти рф. 	
3.	Країни, сусідні з Україною	
	<ul style="list-style-type: none"> - теми аналогічні першій групі країн; - вразливість від злочинних дій рф щодо України (ракетні удари та ін); - втрати в електроживленні внаслідок російських бомбардувань українських об’єктів електропостачання; 	

<ul style="list-style-type: none">- екологічні наслідки для навколишніх країн регіону через російські злочинні дії;- можливість співробітництва з Україною в економічній та інших важливих сферах, наголос на перспективності цього напрямку.
--

Вивчення інформаційного простору щодо найбільш резонансних подій у матеріалах ЗМІ сторін війни та їх союзників виявляє час від часу різне трактування фактів, подій та їх протилежний зміст.

Дослідження свідчить, що ЗМІ країн, які схильні підтримувати Україну або росію у війні, транслюють інформацію про найбільш резонансні події війни в Україні із наративами, часто протилежними за змістом і риторикою. Створюючи певну “власну реальність” для цільових аудиторій країн, сторони яких вони представляють.

Інформаційний простір здійснює тиск на населення, а наративи, запроваджені ззовні, починають сприяти появі контрнاراتивів, чим посилюється протистояння, яке переходить з інформаційного у віртуальний простір. А з нього – здатне поширитись у простір фізичний. Разом з цим, лише діями у віртуальному та інформаційному просторі є здатність скорегувати поширювану інформацію, що, в свою чергу, впливає на причини протистояння та здатне вплинути й на його перебіг [7].

Таке “двостороннє корегування” постійно чиниться відповідними інформаційними структурами РФ на ТОВ України. Які, створюючи власні наративи, формують інформаційні резонанси та відповідне уявлення про події. Та діють як у віртуальному, так і у фізичному просторах. Зокрема, на цих територіях діє російська медіагрупа “Ваши новості”, яка організує журналістам зарубіжних країн, зокрема країн BRICS та навіть деяких країн “Великої Сімки”, прес-тури, в яких життя на окупованих українських територіях представлено у вигідному російському вигляді, із демонструванням активної відбудови будинків та відновленням та будівництвом доріг та інфраструктури у російському напрямі [2]. Також, з самого початку російської агресії 2022 р. на території Євросоюзу активізувалась проросійська інформаційна мережа “Портал Комбат”, яка через свої 193 сайти розповсюджувала проросійську пропаганду, виправдовуючи вторгнення в Україну та критикуючи український уряд [8].

Це підтверджує тезу про важливість інструментів “м’якої сили” для забезпечення позитивного сприйняття дій тих чи інших держав на міжнародній арені. Саме створення сприятливого міжнародного іміджу може значно збільшити ефективність дипломатичних і політичних кроків щодо отримання зовнішньої підтримки.

В зв’язку з цим, використання засобів “м’якої сили” важливе для формування позитивного іміджу держави. Для їх просування задіяні 5 основних інструментів:

- здатність формувати чужий вибір;
- приваблювати, а привабливість часто призводить до поступливості;
- примушувати інших хотіти того ж результату в силу культурної чи ідеологічної привабливості;
- забезпечувати досягнення країною цілей у світовій політиці на основі захоплення її цінностями, беручи з неї приклад, прагнучи до рівня її розвитку;
- ключовий фактор лідерство, яке і змушує інші країни прагнути того ж [9].

На думку вітчизняних фахівців, війна в Україні, розв’язана РФ – не лише величезна трагедія, але й і ексклюзивна можливість перевизначитись і створити потужний фундамент для розвитку країни після війни. Це шанс змінити свою репутацію та покращити її [10]. І саме представлення України у провідних світових ЗМІ з відповідним інформаційним резонансами здатне скорегувати уявлення про неї.

Разом з тим, дослідження показало різницю в пріоритетах тем, що висвітлюються для різних груп країн. Так, якщо для країн Заходу важливими є проблеми війни, страждань мирного населення, ядерної безпеки, тобто “доля конкретної людини”, то для країн умовного “проросійського блоку” таким є висвітлення успіхів на фронті та геополітичні питання,

насамперед протистояння Заходу і Сходу, багатопольярного світу тощо. Для сусідніх з Україною держав основним є питання війни і можливості перекидання бойових дій на їх територію. Підсумовуючи, можна відмітити, що наповненість, тематика і стиль подачі інформації залежать від політичних настроїв окремих держав або їх керівництва. При цьому спостерігаються спроби спекуляцій на темах загальнолюдських цінностей, гуманітарних питаннях, проблемах ядерної безпеки тощо. Це свідчить, що авторитарні режими фактично перейняли тактику використання цих тем для створення сприятливої громадської думки та уміло інтегрують її в свою пропаганду.

Висновки. Проведене дослідження свідчить про безперервність формування інформаційних резонансів щодо подій війни рф в Україні учасниками інформаційного простору в ході їх діяльності з поширення інформації на цю тему. Аналіз інформаційних резонансів за даним напрямом свідчить про взаємозв'язок джерел інформації та політичного курсу країни, до якої вони належать. А також рівня взаємодії країн-учасників інформпростору із ключовими сторонами війни рф в Україні. З Україною, яку підтримують переважно країни Заходу, представлені геополітичним об'єднанням країн НАТО і "Великої Сімки" – партнерів України у цій війні. Чи росію, як це проводять країни об'єднання БРІКС та деякі – Близького Сходу. Які час від часу підтримують інтереси росії та мають власні погляди на безпеку у світі, які в певних випадках відмінні від поглядів країн НАТО. Разом з цим, збільшення уваги країнами провідних державних об'єднань до подій в нашій країні здатне більш ефективно проводити саме українську лінію у світі. Та здатне слугувати інструментом "м'якої сили" для проведення інтересів України у міжнародному середовищі. Досвід вивчення інформаційної політики рф та держав визначених груп свідчить, що інформаційно-аналітична діяльність щодо виявлення інформаційних резонансів та представлення теми подій війни в Україні у зарубіжному інформаційному просторі, як загальних, так і на ТОТ, повинна проводитись постійно. З фіксацією нарративів, поширюваних зарубіжними ЗМІ, вивченням особливостей подання інформації про події різними джерелами, та їх розглядом з точки зору інформаційної безпеки України. Яка, як відомо, тягне за собою усі інші види державної безпеки, та яку, як наочно усім продемонстрували події війни, жодним чином неможна ігнорувати.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Король В.Г., Любовець Г.В., Мокренчук О.В. Інформаційні резонанси: "Порядок денний" маємо диктувати ми! Практика реалізації. Електронний ресурс. Режим доступу: <https://www.armyua.com.ua/informacijni-rezonansi-poryadok-dennij-mayemo-diktuvati-mi-praktika-realizaci%D1%97/>
2. Бабіч О.М. Особливості інформаційних резонансів у зарубіжних ЗМІ щодо тимчасово окупованих територій України. Тези доповідей XX Міжнародної науково-практичної конференції «Військова освіта і наука: сьогодення та майбутнє», м. Київ, 29 листопада 2024 р. Київ: Військовий інститут Київського національного університету імені Тараса Шевченка, 2024.
3. Які нарративи російської пропаганди поширені у країнах-сусідах України? Центр стратегічних комунікацій та інформаційної безпеки. Електронний ресурс. Режим доступу: <https://spravdi.gov.ua/yaki-naratyvy-rosijskoyi-propagandy-poshyreni-u-krayinah-susidah-ukrayiny/>
4. Information Resonance. Ulrike Malmendier and Laura Veldkamp. Електронний ресурс. Режим доступу: https://eml.berkeley.edu/~ulrike/Papers/CommunityScarring_MV_v10.pdf
5. Nicolae-Alexandru Andronic. Ukraine's Media Policies in the Context of Ongoing War and Future Reconstruction – Lessons Learned From the Balkans. EU and Western Balkan States Articles. – Perspectives and challenges – defence of democracy. Year 4, No. 1-2, Zagreb, 2023).
6. Бабіч О.М., Степанішин Р.Д., Соцька Н.О. Визначення пріоритетів для відбору суб'єктів інформаційних резонансів у провідних світових ЗМІ, на прикладі війни в Україні. Тези доповідей XX Міжнародної науково-практичної конференції "Військова освіта і наука: сьогодення та майбутнє", м. Київ, 29 листопада 2024 р. Київ: Військовий інститут Київського національного університету імені Тараса Шевченка, 2024.

7. Бабіч О.М., Колодка Ю.О. Особливості нарративів війни в Україні, поширюваних в інформаційному просторі країн-учасників і провідних держав світу. Збірник наукових праць ВІКНУ. К.: ВІКНУ, 2023. № 78. С.100 – 108.

8. Краснолуцька О. Фейки про Україну: в Європі виявили мережу РФ. 13.02.2024 р. Електронний ресурс. Режим доступу: https://ua.korrespondent.net/world/4663430-feiky-pro-ukrainu-v-yevropi-vyivavly-merezhu-rf?_gl=1*1gnxbkg*_ga*MTIxOTI0NzUwMC4xNzE5ODM0NzMx*_ga_HCSJ3J3LkX*MTczNDM0MzgzMS4zLjAuMTczNDM0MzgzMS42MC4wLjE0ODcxODQ0MjA.

9. Савон К. В. Вплив політики “м’якої сили” на імідж держави. Актуальні проблеми політики. 2020. Вип. 66. Електронний ресурс. Режим доступу: <https://dspace.onua.edu.ua/server/api/core/bitstreams/ac7f0966-e4c5-4416-a309-fdf0a8665e3d/content>

10. Маленко Г. Україна у десятці країн “м’якої сили”. Електронний ресурс. Режим доступу: <https://espreso.tv/ukraina-u-desyatti-krain-myakoi-sili>

REFERENCES:

1. Korol V.H., Liubovets H.V., Mokrenchuk O.V. Informatsiini rezonansy: “Poriadok denniy” maiemo dyktuvaty my! Praktyka realizatsii. Elektronnyi resurs. Rezhym dostupu: <https://www.armyua.com.ua/informacijni-rezonansi-poryadok-dennij-mayemo-diktuvati-mi-praktika-realizaci%D1%97/>

2. Babich O.M. Osoblyvosti informatsiinykh rezonansiv u zarubizhnykh ZMI shchodo tymchasovo okupovanykh terytorii Ukrainy. Tezy dopovidei KhX Mizhnarodnoi naukovo-praktychnoi konferentsii «Viiskova osvita i nauka: sohodennia ta maibutnie», m. Kyiv, 29 lystopada 2024 r. Kyiv: Viiskovyi instytut Kyivskoho natsionalnoho universytetu imeni Tarasa Shevchenka, 2024.

3. Yaki naratyvy rosiiskoi propahandy poshyreni u krainakh-susidakh Ukrainy? Tsentr stratehichnykh komunikatsii ta informatsiinoi bezpeky. Elektronnyi resurs. Rezhym dostupu: <https://spravdi.gov.ua/yaki-naratyvy-rosijskoyi-propagandy-poshyreni-u-krayinah-susidah-ukrayiny/>

4. Information Resonance. Ulrike Malmendier and Laura Veldkamp. Elektronnyi resurs. Rezhym dostupu: https://eml.berkeley.edu/~ulrike/Papers/CommunityScarring_MV_v10.pdf

5. Nicolae-Alexandru Andronic. Ukraines Media Policies in the Context of Ongoing War and Future Reconstruction – Lessons Learned From the Balkans. EU and Western Balkan States Articles. – Perspectives and challenges – defence of democracy. Year 4, No. 1-2, Zagreb, 2023).

6. Babich O.M., Stepanyshyn R.D., Sotska N.O. Vyznachennia prioritytetiv dlia vidboru subiektiv informatsiinykh rezonansiv u providnykh svitovykh ZMI, na prykladi viiny v Ukraini. Tezy dopovidei KhX Mizhnarodnoi naukovo-praktychnoi konferentsii “Viiskova osvita i nauka: sohodennia ta maibutnie”, m. Kyiv, 29 lystopada 2024 r. Kyiv: Viiskovyi instytut Kyivskoho natsionalnoho universytetu imeni Tarasa Shevchenka, 2024.

7. Babich O.M., Kolodka Yu.O. Osoblyvosti naratyviv viiny v Ukraini, poshyriuvanykh v informatsiinomu prostori krain-uchasnykiv i providnykh derzhav svitu. Zbirnyk naukovykh prats VIKNU. K.: VIKNU, 2023. № 78. С.100 – 108.

8. Krasnolutska O. Feiky pro Ukrainu: v Yevropi vyivavly merezhu RF. 13.02.2024 r. Elektronnyi resurs. Rezhym dostupu: https://ua.korrespondent.net/world/4663430-feiky-pro-ukrainu-v-yevropi-vyivavly-merezhu-rf?_gl=1*1gnxbkg*_ga*MTIxOTI0NzUwMC4xNzE5ODM0NzMx*_ga_HCSJ3J3LkX*MTczNDM0MzgzMS4zLjAuMTczNDM0MzgzMS42MC4wLjE0ODcxODQ0MjA.

9. Savon K. V. Vplyv polityky “miakoi syly” na imidzh derzhavy. Aktualni problemy polityky. 2020. Vyp. 66. Elektronnyi resurs. Rezhym dostupu: <https://dspace.onua.edu.ua/server/api/core/bitstreams/ac7f0966-e4c5-4416-a309-fdf0a8665e3d/content>

10. Malenko H. Ukraina u desiatti krain “miakoi syly”. Elektronnyi resurs. Rezhym dostupu: <https://espreso.tv/ukraina-u-desyatti-krain-myakoi-sili>

FEATURES OF INFORMATION RESONANCES ON UKRAINE WAR EVENTS IN THE INFORMATION ENVIRONMENT OF PRINCIPAL STATE GROUPS

The article examines Information resonances on Ukraine war subject produced by leading geopolitical units mass media. Regional partition of presentation of events is underlined. Factors that form information resonances are considered. The principal geopolitical and regional groups mass media news results are represented. The presence of the most resonant subjects on the Ukrainian war is studied, both in general and concerning temporary occupied territories. The position of mentioned groups of states concerning Ukraine in the war is determined. Narrations concurrent to circumstances that information environment participants disseminate are revealed. Information resonances produced by them are identified. Divergences in mass media of states-supporters of belligerents are revealed when they present information concerning the most resonant events in Ukraine. Examples of their content and rhetoric contrary narrations are exhibited. Factors used by aggressor to correct information environment both virtual and physical, are examined. This contributes to related narrations on the events mentioned and to corresponding information resonances. Relation of state information policy and “soft power” approaches for an advantageous world reputation is tracked. Priorities in highlighting of subjects by the mentioned groups of states are determined. That is an appropriate mean of a “soft power” to pursue Ukrainian interests in the international environment. The sustained information and analytical activity requirement is underlined for the purpose of temporarily occupied territories in the international informational environment. The importance of information resonances detection and representation features by different information sources from the point of view of Ukraine information security is underlined.

Key words: information environment, regional group, narration, information resonance, representation, mass media.

